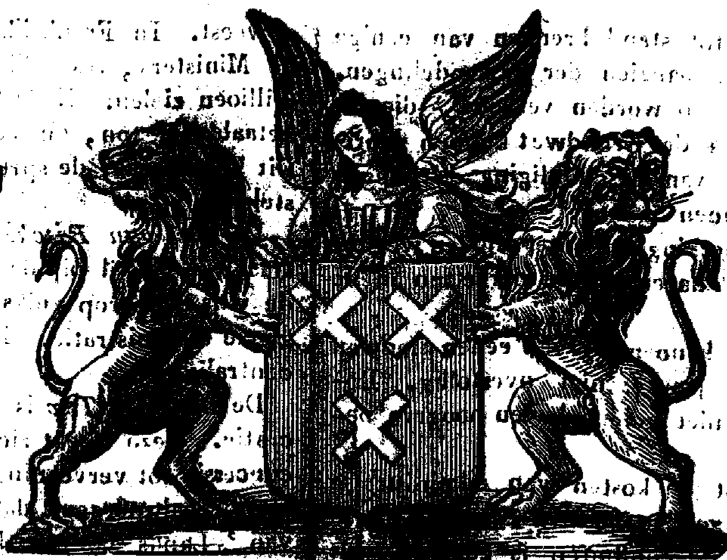
No. 120. 1843.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig en Wetenschappelijk

NIEUWS- BLAD.

DONDERDAG 5 OCTOBER.

DE STAATSRAAD, GOUVERNEUR DER PROVINCIE *NOORD-BRABAND*, ontvangen hebbende eene missive van den Heer Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in deze Provincie, van den 2den dezer no. 1773.

Maakt bij deze bekend, dat de in aanbouw zijnde DRAAIBRUG over de Haven, te *BREDA*; gelegen in de strekking van den Groten Weg der 1e klasse no. 3, ten gevolge van bijgekomen omstandigheden, op den 6den dezer *niet* voor de passage van Rij- en Voertuigen enz. zal geopend kunnen worden, zoo als bij des Gouverneurs bekendmaking van den 14den Augustus ll. was aangekondigd, maar dat het tijdstip dier openstelling, tot den 25sten dezer loopende maand zal dienen verschoven te worden.

'sHERTOGENBOSCH, den 3. October 1843.

DE STAATSRAAD, GOUVERNEUR voornoemd,
Bij deszelfs afwezendheid,
Het Lid der Gedeputeerde Staten gedelegeerd,
DE VOOGHT.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 4den October.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van Maandag is ingekomen eene missive van Zijne Exc. den Minister van Finantien *ad interim*, houdende twee wijzigingen in de nog te behandelen hoofdstukken der begrooting, justitie en oorlog, waarbij de post voor de maréchaussées van het eerste op het andere hoofdstuk wordt teruggebragt. Ten gevolge van dien worden de sommen van eerstgenoemd hoofdstuk gesteld: over 1844 op *f* 2,447,594 en over 1845 op *f* 2,158,224. Het hoofdstuk van oorlog wordt gebragt: over 1844 op *f* 12,456,000 en over 1845 op *f* 12,313,000. Naar deze wijzigingen wordt het totaal der geraamde sommen voor de verschillende hoofdstukken alzoo verminderd met *f* 48,400 over 1844 en met *f* 12,800 over 1845, en daardoor gebragt op *f* 70,302,608,89 voor 1844, en *f* 69,934,749,69 voor 1845. — Deze stukken zullen worden gedrukt en aan de leden rondgedeeld.

Aan de orde van den dag is de voortzetting der beraadslagingen over het IIIde hoofdstuk der begrooting; departement van buitenlandsche zaken.

De heer *van Goltstein* herinnert de bezwaren, welke bij de vorige begrooting reeds over dit hoofdstuk zijn ingebragt. Hij acht de wijziging van de wetgeving op het tarief bij verdragen, zonder medewerking van de Wetgevende Magt, ongrondwettig. Hij beaamt niet het stelsel van buitenlandsche staatkunde, door den tijdelijken Minister van Buitenlandsche Zaken ontwikkeld, volgens hetwelk wij eene bloot lijdelijke rol zouden moeten vervullen. Wij behooren door beleid, door eene uitstekende diplomatie te vergoeden, wat ons aan kracht ontbreekt. Wij moeten zoodanig stelsel aannemen, dat wij door een oorlog niet medegesleept worden. Onze staatkunde moet de toekomst verzekeren. Zij moet ook de voordeelen trachten aan te brengen, welke een gevolg van onze gesteldheid zijn. Wij zijn eene Zee- en Koloniale Mogendheid, geplaatst tegenover eene Landmogendheid, welke als producerend kan worden beschouwd. Beide Staten kunnen onderling aan hare wederzijdsche behoeften voldoen. Dit is onze gesteldheid tegenover Duitschland. Wij moeten gezegd doel trachten te bereiken, door ons, zoo veel mogelijk, aan het Tolverbond aan te sluiten. De diplomatie moet ook trachten het aldaar tegen ons ontstaan vooroordeel en de ingenomenheid te doen verdwijnen. Hij beroept zich op de geschiedenis, ten betooge van hetgene onze diplomatie eenmaal was. Het doet hem leed, dat de tegenwoordige zoo veel te wenschen overlaat, zoo min het oud Nederlandsche karakter uitdrukt. Hij acht het dus niet te veel gevorderd, indien men verlangt, dat meer geschikte personen, wier lot met dat van Nederland te zamen hangt, onze belangen buiten 's Lands mogen behartigen.

De heer *den Tex* stemt het hooge gewigt onzer buitenlandsche aangelegenheden in, en betreurt mede de verwikkelingen met Duitschland. Hij heeft eene goede verwachting voor onze diplomatie, als hij den staat onzer hoogescholen opmerkt, welke de hoop onzer diplomatie uitmaakt. De spreker kan uit de rede van den tijdelijken Minister van Buitenlandsche Zaken niet opmerken, dat Nederland eene expectative, geheel lijdelijke rol zou moeten vervullen. Alleen was, gelooft hij, Zr. Exc. bedoeling te zeggen, dat de tijd voorbij is dat de stem van Nederland, gelijk weleer, met die van magtige Volken gelijkelijk opwoog. De tegenwoordige staatkunde van Europa is, dat de voornaamste Mogendheden de hoofdleiding hebben. Wij moeten zorgen, dat Nederland behoorlijk vertegenwoordigd worde bij de groote Mogendheden, even als bij de naburige Natiën waarmede het eene nauwe betrekking heeft, waar dit mogelijk is moet Nederland zijnen wettigen invloed uitoefenen. Hij stemt voor de wet.

De heer *Van Rechteren* treedt in nieuwe beschouwingen over den staat der geldmiddelen, en toetst daarvan bijzonder de uitgaven van buitenlandsche zaken. Vergeefs heeft men zich gevleid dat zij, na 1840, eene bezuiniging zouden ondergaan. Men heeft ook na dien tijd het standpunt van Nederland uit het oog verloren. Wij moeten ons uitsluitend met de bevordering onzer eigene belangen bezig houden. Het hoofdstuk is nog voor aanzienlijke verminderingen vatbaar. In Rusland hebben wij geen hoogeren rang dan minister-resident noodig. Ook de tractementen onzer diplomatieke agenten zijn te hoog. Zij moeten althans niet hooger zijn dan die des Ministers, op wier schouders de geheele last eener portefeuille drukt. — Hij stemt tegen het hoofdstuk.

De heer *Scheers van Harencarspel* ziet in de aanneming van de begrooting den grondslag van elken finantiëlen maatregel voor het vervolg. Deze moet ook elke conversie voorafgaan. Aan eene te gelde making van onze schuldvordering ten laste van België is anders ook niet te denken. Hij gelooft niet, dat die bezuiniging reeds de uiterste grenzen zou bereikt hebben. Zonder dit zou hij zich bezwaard gevoelen [illegible] erkennen, dat de Regering van haren goeden wil ten deze heeft doen blijken. Hij spoort de Regering tot krachtige en meerdere bezuinigingen aan. Hij zal evenwel op dit oogenblik niet bedenken wat nog had moeten geschieden, maar bijzondere inzigten opofferen, ter bevordering van het gemeen overleg. Hij schildert de gunstige gevolgen van eene aanneming der begrooting boven die eener verwerping: rust der gemoederen, toenadering tusschen Regering en Kamer, blijder uitzigten voor het Vaderland ziet hij daarvan [illegible]. Hij zal dan ook aan de meeste wetten zijne toestemming verleenen.

De heeren *Corneli*, *Michiels van Verduynen*, *Luyben*, *Verwey-Mejan*, *van Rosenthal*, *Luzac* en *van Dam van Isselt* hebben achtervolgens over dat ontwerp het woord gevoerd, hetwelk door Z. Exc. den Minister van Buitenlandsche Zaken *ad interim* is verdedigd.

Ter stemming overgegaan zijnde, is het derde hoofdstuk aangenomen met eene meerderheid van 34 tegen 19 stemmen.

Voor hebben gestemd: de heeren Backer, Star Busmann, Snouck Hurgronje, Ingenhousz, Kniphorst, Telting, Luyben, Boom, Enschedé, Gockinga, van Heeckeren, van Hoorn van Burgh, van Rijckevorsel, van Rappard, Corneli, Modderman, de Jong van Beek en Donk, Mackay, Schooneveld, Hooft, Duuyvensteyn, van Akerlaken, van Bieshuijs, Brouwer, Uytwerff Sterling, Nedermeijer van Rosenthal, Hallo, Cowner-Hooft, Repelaer, den Tex, Cost Jordens, Scheers van Harencarspel en Gevers.

Tegen hebben gestemd de heeren van Rechteren, Anemaet, Storeel, de Man, Nedermeijer van Rosenthal, Bruce, Rommen van Sasse van IJsselt, Mutsaert, Michiels van Verduynen, Gouverneur, van Dam van Isselt, van Pankuys, Waris, Luzac, van Goltstein, Petit, van Nagell en Verwey-Mejan.

Daarna wordt er beraadslaagd over het IVde hoofdstuk nopens het *Departement van Justitie*.

De heer *van Pankuys* zal tegen het ontwerp stemmen om dezelfde redenen als voor twee jaren. Er zijn bezoldigingen verleend die niet door de wet worden gevorderd.

De heer *Bruce* ondersteunt deze bedenking, en vraagt of de som voor geheime justitiekosten niet nog hooger wordt opgevoerd, dan op deze begrooting wordt vermeld?

De heer *Schooneveld* neemt deze gelegenheid waar, om de hoofd-

zakelijkheid aan te toonen, tot het tot stand brengen van eenige wetten. Zoo verlangt hij eene wet ten aanzien der vreemdelingen. Daardoor alleen kunnen de zwarigheden worden verhoed, die uit eene eigenmagtige toepassing van art. 4 der Grondwet kunnen voortvloeijen. Dan zal men er geen punt van beschuldiging ook tegen den tegenwoordigen minister van kunnen maken.

De heer *Buma* brengt eenige aanmerkingen in het midden wegens de toelagen van de regterlijke ambtenaren en de parketten in de provinciën.

De heer *Uytwerff Sterling* acht de benoeming van eenen nieuwen referendaris bij het departement van justitie niet overtollig. Bovendien, kleine punten kunnen hier niet gelden boven hoogere belangen.

De heer *van Goltstein* gelooft, dat de kosten van administratie van het departement hier eenvoudiger zouden kunnen zijn. De spreker herinnert voorts wat er nopens de conflicten is gebeurd, en meent, dat hieromtrent reeds voorlang voorziening had moeten bestaan, immers het ongrondwettig besluit ingetrokken.

De heer *Luzac* houdt vol, dat de Kamer eigenlijk de bezuiniging gewild heeft, die uit eene inkrimping van het getal geregtshoven had kunnen voortvloeijen. Velen hebben de wet niet gewild, omdat zij niet ver genoeg ging. De spreker acht de afschaffing van het hoog militair geregtshof mogelijk en wenschelijk.

De heer *van Rechteren* betreurt vooral nopens dit hoofdstuk, dat onze gebrekkige Grondwet eene doelmatige inrigting en zeer aanzienlijke bezuiniging op de bedeeling van het regt onmogelijk maakt. Tot dat die herziening van het geheele staatsgebouw zal worden vastgesteld, kan daarin geene verandering plaats vinden. Hij maakt echter aanmerkingen op de kosten van het departement zelf, vooral op de vasthouding van het besluit omtrent de conflicten, dat hij ongrondwettig acht.

De heer *van Nes* heeft met leedwezen de afstemming der voordragt nopens de regterlijke organisatie gezien; eene aanmerkelijke bezuiniging is daardoor zeker vooreerst onmogelijk geworden. Hij is niet tegen de benoeming van een' of ander begaafden nieuwen ambtenaar, als die noodig is, gelijk dit hier het geval schijnt te zijn geweest. De redenaar ondersteunt het gevoelen nopens het militair geregtshof; dit kon zeer goed gemist worden; deszelfs regtspleging is zeer gebrekkig.

De heer *Enschedé* bestrijdt dit laatste.

De heer *Brouwer* vraagt inlichtingen nopens een paar bijzondere punten.

Z. Exc. *de Minister van Justitie* betoogt, dat de benoeming van eenige ambtenaren bij zijn departement juist het gevolg van grootere bezuiniging is, die daartegen ruim opweegt; dat toch de commissiën voor redactie der wetgeving enz. zijn opgeheven. Er bestaat voorzeker [illegible] noodzakelijke herziening, ook van het wetboek [illegible] nog een aantal andere onderwerpen, waarvan [illegible] wordt. Dit alles geeft veel werks. [illegible] heeft aanleiding gegeven tot de aanstelling van eenige zeer weinige nieuwe beambten.

De betrekking bij den Hoogen Raad van secretaris is noodzakelijk. Z. Exc. acht voorts, gelijk een der sprekers, een tarief voor de crimineele justitie wenschelijk. Z. Exc. kan de verzekering geven, dat daaraan ernstig wordt gearbeid. Nopens eene beweerde overschrijding der Grondwet, met opzigt tot art. 4, zegt de Minister, dat, hoezeer hij het wenschelijk had geacht, dat bij de herziening der Grondwet gemeld artikel ware gewijzigd geworden, hij echter stellig van oordeel is, dat, volgens de bestaande Grondwet, hij het regt heeft, een' vreemdeling, dien hij niet heeft toegelaten, over de grenzen te laten brengen. Ieder, die Z. Exc. daarover tot verantwoording zou willen roepen, staat die weg open. Z. Exc. vermeent ten deze naar de Grondwet, naar pligt gehandeld te hebben. Z. Exc. beantwoordt nog eenige bijzondere punten.

De heer *van Goltstein* had van Z. Exc. eenig antwoord nopens het militair geregtshof verwacht.

De heer *van Nes* blijft op de afschaffing daarvan aandringen.

Niemand meer het woord vragende, wordt de beraadslaging gesloten en het ontwerp in omvraag gebragt; hetzelve wordt met 36 tegen 18 stemmen aangenomen.

Tegen hebben gestemd, de heeren: Anemaet, de Man, Buma, van Rosenthal, Bruce, Romme, [illegible] Sasse van IJsselt, van Panhuys, Warin, Hooft, Luzac, Brouwer, van Heloma, Tromp, van Goltstein, van Nagell, Verwey Mejan, Cost Jordens en van Rechteren.

De zitting wordt hierna gescheiden tot des avonds, ten zeven ure.

Zitting van Maandag avond, den 2den October.

Voortzetting der beraadslagingen over de Staatsbegrooting, en wel over het hoofdstuk voor de *Binnenlandsche Zaken.*

De heer *Luyben* betuigt zijn leedwezen, dat hier juist bezuinigd is op onderwerpen, welke dit niet lijden kunnen, als waterstaatswerken en dergelijke. 's Lands physieke staat wordt daardoor blootgesteld. Er waren hier veel gepaster bezuinigingen in te voeren geweest. In Frankrijk kost de bezoldiging der Ministeriën, buiten de Ministers, zes millioenen franken, over eene bevolking van 33 millioen zielen. Nederland nu staat tot die bevolking als 1 tot 11 en betaald 9½ ton, dus een derde der som voor Frankrijk aangewezen. Dit komt, naar de spreker meent, van het volgen van een verkeerd stelsel.

De heer *van Rijckevorsel* maakt soortgelijke aanmerkingen, doch staat vooral stil bij de oprigting van de Delftsche Akademie; hij acht de wijs, waarop zulks heeft plaats gehad, geheel in strijd met eene goede administratie. Hij verklaart zich ook zeer tegen de bestaande centralisatie.

De heer *den Tex* is minder tegen centralisatie, dan tegen bureaucratie. Deze strekt zich te ver uit. Als voorbeeld brengt hij bij de concessie tot verveening van den Amstelveenschen polder. De Grondwet bepaalt nergens, dat zoodanige verveeningen tot de werkzaamheden van 's Lands bestuur behooren. Hij deelt de bezwaren nopens de Akademie te Delft. Met minder kosten had zoodanige instelling bij eene der bestaande inrigtingen van onderwijs kunnen zijn gevoegd.

De heer *van Heloma* deelt in die bedenking.

De heer *Snouck Hurgronje* betoogt het noodzakelijke, dat in sommige gewesten districts-commissarissen bestaan.

De heer *Verwey Mejan* huldigt den geest en de bedoeling, welke tot de oprigting der Delftsche Akademie hebben aanleiding gegeven, doch moet de wijs afkeuren, waarop de oprigting er van heeft plaats gehad. Het is eene Rijksinstelling, waartoe Rijksuitgaven geschied zijn en voortdurend plaats vinden, zonder goedkeuring der wetgeving.

Z. Exc. *de Minister van Binnenlandsche Zaken* geeft het toe, dat men waken moet tegen overdreven bureaucratie. Wat de opgemelde verveening echter betreft, de Regering kon deswege niet anders handelen, dat zij gedaan heeft. Wat de Delftsche Akademie betreft, Z. Exc. betoogt het nuttige en heilzame daarvan; het had hem toegeschenen, dat de pligt der Regering was, zoodanige voor ons land onmisbare instelling op hechte en duurzame grondslagen te vestigen. Z. Exc. zegt de aanbieding toe van de voordragten nopens het stem- en kiesregt, alsmede die nopens de houtvesterij en de jagt. De Minister had het cijfer der begrooting niet kunnen verminderen, zonder belemmering in de administratie te veroorzaken, en dit is voorzeker ook het verlangen der Kamer niet.

Ter stemming overgegaan zijnde, is het hoofdstuk *aangenomen* met eene meerderheid van 30 tegen 25 stemmen.

Voor hebben gestemd, de heeren: Snouck Hurgronje, Ingenhousz, Kniphorst, Boreel, Enschedé, Gockinga, van Heeckeren, Romme, van Hoorn van Burgh, Mutsaers, Michiels van Verduynen, van Rappard, Gouverneur, Cornelis, van Dam van Isselt, de Jong, Meeso, Schooneveld, Druyvesteyn, van Bleyswijk, de Backer, Uytwerff Sterling, Petit, Nederburgh, van Nes, Hinlopen, [illegible] Hooft, Repelaer, Scheers van Harencarspel en [illegible].

Tegen hebben gestemd, de heeren: [illegible], Star Busmann, Anemaet, Tilting, de Man, [illegible] Buma, van Rosenthal, Bruce, van Rijckevorsel, [illegible] Sasse van IJsselt, Modderman, van Panhuys, Hooft, Luzac, van Aerssen, Brouwer, van Heloma, Tromp, van Goltstein, van Nagell, Verwey Mejan, den Tex, Cost Jordens en Backer.

Daarna wordt de vergadering gescheiden tot Dingsdag ochtend ten elf ure.

Zitting van dingsdag 3 October.

De beraadslagingen worden geopend over het hoofdstuk betreffende de *hervormde en andere eerediensten.*

De heer *Luzac* houdt deswege eene uitvoerige rede. Naar aanleiding van het besluit van den 29sten Julij, nopens de intrekking der subsidiën aan de waalsche en engelsche leeraars, voelt hij zich genoopt in verschillende ontwikkelingen te treden. Hij toetst de regten der Waalsche en Engelsche gemeenten hier te lande aan de geschiedenis, aan de billijkheid en goede staatkunde, en aan de grondwet. De geschiedenis aanhalende, herinnert hij hoe de regten dier gemeenten reeds sedert het jaar 1571 door de onderscheidene synoden zijn gehandhaafd en door den staat onder alle omstandigheden werden gehandhaafd. Hij acht den tegenwoordigen maatregel dus niet alleen onbillijk, maar ook onstaatkundig, daar men alle aanleiding tot het opwakkeren van godsdienstige bezwaren moest vermijden; vooral noemde hij den maatregel ongrondwettig. Art. 192 der grondwet waarborgt niet alleen de tractementen, pensioenen, en van welken aard ook, in 1815 door de gezindheden genoten, maar ook door derzelver leeraars. Niet alleen in het belang der bedoelde gemeenten, maar ook in dat van alle gelijke regten hebbende, komt hij tegen het besluit van Julij op. Hij verlangt eenige geruststellende verzekering wegens deze zaak te ontvangen; anders zou hij zich bezwaard gevoelen dit hoofdstuk aan te nemen.

De heer *van Rechteren* dringt aan op eene afschaffing van het departement van de Eerediensten, als niet noodzakelijk; op het ophouden van de regterlijke vervolgingen tegen de afgescheidenen en de intrekking van het besluit, waarop de heer *Luzac* heeft aangedrongen.

De heeren *Schooneveld*, *van Dam*, *Kniphorst*, *van Nes*, *van Rozenthal*, *van Goltstein*, *Enschedé*, *de Man*, *Snouck Hurgronje* en *Verwey Mejan* hebben allen, achtervolgens, verklaard, dat zij de beschouwingen van den heer *Luzac* deelden, en dat zij, zonder zich nog over de grondwettigheid uit te laten, hoopten op de intrekking of buiten werking stelling van het besluit van Julij jl. Niettemin zouden de meesten hunner daarin nog geen bezwaar vinden, om de begrooting af te stemmen, daar zij thans alleen op het cijfer zouden letten, en de zaak zelve nader ter toetse kunnen brengen.

Z. Exc. de Minister voor de beide eerediensten treedt mede in eene geschiedkundige ontwikkeling, zegt dat de Waalsche kerk hier te lande nooit eene afzonderlijke gezindte heeft uitgemaakt, maar als een deel der Hervormde kerk moet beschouwd worden, en grondt hierop de grondwettigheid der opheffing der Waalsche gemeenten, zooals reeds in 1817 en 1823 had plaats gehad. De maatregel was alleen in het belang der bezuiniging genomen. Z. Exc. bevreemdt het, na de zoo kort geledene blootlegging van zijne gedragslijn en stelsel, te worden verdacht gehouden, hier iets onbillijks of ongrondwettigs te hebben toegestaan. Er is eigenlijk geene suppressie van kerkgemeenten; dit zal wel nimmer het doel der Regering zijn. Het is alleen de vraag, of er in deze of gene Hervormde gemeente behoefte bestaat om eenen leeraar voor de Fransche taal speciaal te bezoldigen. Overigens zegt Z. Exc., dat hij het besluit van 1817 nopens de Waalsche kerken tot rigtsnoer voor zich had en dat hij al het mogelijke zal doen, om, nopens de ware bedoelingen van het jongste besluit van Julij, alle onzekerheid te doen vervallen.

De heer *Luzac* kan nog geen genoegen nemen met de inlichtingen des Ministers, die hem niet hebben overtuigd. Hij erkent hierbij, dat hij sedert lang geene zaak heeft op het gemoed gehad, welke hem met meer warmte heeft doen opkomen, omdat, zijns inziens, het bedoelde besluit de eerste stap was op een verkeerden weg, die, als men hem niet voor goed verlaat, de bedenkelijkste gevolgen zou kunnen hebben.

Z. Exc. de Minister toont zich getroffen over de laatste woorden des vorigen sprekers, en geeft hem op nieuw de verzekering, dat hij al het mogelijke tot geruststelling van zijne en andere gemoedelijke bezwaren zal doen.

Men gaat ter stemming over. Er verklaren zich 41 leden *voor* en 15 *tegen* het ontwerp. *Tegen* hebben gestemd de heeren: van Nederburgh, van Nes, Druyvesteyn, van Nagell, Uytwerff Sterling, van Sasse van IJsselt, Schooneveld, van den Bosch, van Rechteren, Luzac, Kniphorst, de Backer, Brouwer, Repelaer en Anemaet.

Het 7de hoofdstuk, betreffende de *R. C. Eeredienst*, is, nadat Z. Exc. de Minister voor dat departement eenige toelichtingen had gegeven, *aangenomen* met 50 tegen 6 stemmen.

Tegen hebben zich verklaard de heeren van den Bosch, van Rechteren, Kniphorst, Anemaet, van Nagell, en van Sasse van IJsselt.

Hierna komt in beraadslaging het 8ste hoofdstuk. (*Marine*).

De heeren *van Goltstein*, *Bruce*, *Luzac*, *van Rosenthal* en *Verwey Mejan* hebben achtervolgens verklaard, dat, huns inziens, nog niet genoegzaam op dit departement was bezuinigd; dat vooral eene inkrimping van het getal maritime etablissementen noodig was, om alle beschikbare middelen tot wezentlijke vermeerdering en verbetering te doen strekken van de eigenlijke zeemagt. De kosten der administratie, schrijfloonen, enz. achten zij te hoog.

Z. Exc. *de Minister van Marine* verdedigt de voordragt. Er werden, in vroegeren tijd, met dezelfde sommen veel grootere uitkomsten verkregen. Z. Exc. betoogt, dat de begrooting onmiskenbare blijken oplevert van bezuiniging, zonder schade van de active zeemagt; er waren toch reeds drie tonnen gouds door hem bespaard, en wel het meest op de administratie. Wat de maritime etablissementen aangaat, daarop is reeds zeer veel gespaard, en de kosten kunnen de vergelijking met vorige tijden geruststellijk doorstaan. Men had in die tijden veel schepen, maar zij maakten ook veel vertooning; zij waren dikwijls bouwvallig en slecht bemand; thans is ons minder getal schepen wel van het noodige voorzien, kunnen deze bodems veilig alle zeeën doorkruisen, en mag men daarmede gerustelijk te voorschijn komen. Z. Exc. beroept zich overigens op eene gedrukte memorie, en erkent, dat hij, ingeval de maritime etablissementen niet bestonden, ze niet alle zou daarstellen. Thans echter acht hij eene opruiming daarvan niet raadzaam; want dat de afschaffing daarvan op dit oogenblik niet die voordeelen zou opleveren, welke in evenredigheid zouden staan met de kosten, die eene nieuwe daarstelling, in oogenblikken van gevaar, zouden hebben. Kan er verder bezuinigd worden, Z. Exc. zal daarin niet achterblijven. Ten slotte herinnert de Minister, dat hij, door zijne lange loopbaan ter zee, en zijnen onvermoeiden ijver, op het vertrouwen der Kamer meent te mogen rekenen.

De heer *van den Bosch* zegt, dat, indien hij niet besloten had tegen al de voordragten te stemmen, hij als een blijk van vertrouwen en uit overtuiging, dat hier zooveel bespaard valt, voor dit ontwerp zou stemmen.

De heeren *van Rosenthal* en *van Goltstein* blijven bij hunne meening; de eerste vindt nu, op het gezag des Ministers zelven, de vermindering van eenige maritime etablissementen mogelijk.

Ter stemming overgegaan zijnde, is dit hoofdstuk *verworpen* met 34 tegen 22 stemmen.

Het vervolg der beraadslagingen werd bepaald op gisteren avond ten 7 ure.

— Bij Zr. Ms. besluit van den 30sten jl. is tot kommandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd de heer *W. F. L.* baron *Rengers*, staatsraad en gouverneur der provincie Groningen.

— De te 's Hage aanwezende generaals en zeeofficieren, de officieren der schutterij en die van de bezetting der residentie, hebben Maandag *en corps* hunne opwachting gemaakt bij Z. K. H. den Prins *van Oranje*, bij gelegenheid der heugelijke bevalling van H. K. H. Mevrouw de Prinses *van Oranje* van eenen Prins.

— De organisatie van het departement van marine aan den Helder is bepaald, en zijn benoemd tot directeur en kommandant der marine aldaar, de schout-bij-nacht *D. Buys*; tot equipagemeester, de kapitein ter zee *Jonker*; tot onder-equipagemeester, de luitenant ter zee 1ste klasse *Speelman*; tot commies bij de directie, de adjunct-commies *Lohman*; tot adjunct-commies bij de directie, de 1ste klerk *Meyers*; tot adjunct-commies bij de constructie, de klerk *Graaf*, en tot adjunct-commies bij de uitrusting, de klerk *Adriaan*. De onderdirecteur, kapitein ter zee *N. de Vries*, en de onder-equipagemeester, de kapitein-luitenant ter zee *Merkus*, zijn eervol ontslagen, met toekenning van den titulairen rang van schout-bij-nacht en kapitein ter zee, onder genot van pensioen, overeenkomstig hunne dienstjaren.

— Men meldt uit Vlissingen den 2den October:

» Op gisteren heeft de schout-bij-nacht *Lucas* alhier zijne functiën aanvaard als directeur en kommandant der directie van de marine. Zr. Ms. fregat *de Maas*, als wachtschip ter reede gestationneerd, heeft des morgens ten 9 ure de schout-bij-nachts-vlag geheschen, en volgens gebruik dezelve met dertien salut-schoten begroet. Ten 12 ure heeft de nieuw benoemde directeur en kommandant audientie verleend aan de aanwezende officieren der marine en de ambtenaren tot het departement behoorende."

— De Hooge Raad der Nederlanden is jl. Zaturdag in eene algemeene zitting vergaderd geweest. Naar men verzekert, is alstoen beraadslaagd over het verzoekschrift door en van wege den veroordeelden *van Stenis* aan Z. M. den Koning, tot bekoming van gratie, ingediend; welk verzoekschrift, overeenkomstig het bij de Grondwet bepaalde, ten fine van advijs, in handen van den Hoogen Raad was gesteld.

— Uit Utrecht schrijft men van den 29 September:

» Woensdag avond had alhier in de Jacobi-kerk de proefneming plaats van de verlichting door gas uit de fabrijk van den heer *W. H. de Heus*, in tegenwoordigheid van heeren kerkvoogden en andere aanzienlijken dezer stad. Deze proefneming voldeed bij uitstek, en toonde op nieuw de doelmatigheid van deze wijs van verlichting, vooral ook voor groote gebouwen en publieke plaatsen. Zoo wij wel onderrigt zijn, is dit nu reeds de derde kerk hier ter stede, welke met gas uit bovengenoemde fabrijk wordt voorzien.»

— Uit Nijmegen schrijft men van den 3den October:

» Laatsleden Zaturdag heeft de reeds lang gevreesde voltrekking van het doodvonnis aan den ongelukkigen *Joh. Jos. Boudoin*, met inachtneming van alle, bij zulks een verschrikkelijk tooneel voorgeschrevene, formaliteiten en gebruiken, alhier plaats gehad. Wij vermogen van dit menschonteerend voorval geene andere melding te maken, en laten deszelfs breedvoerige vermelding, aan andere dagbladen over."

— Van den Helder schrijft men van den 1 Oct.:

Met het schip *Generaal Baron van Geen* is uit Oost-Indië teruggekomen de gepensionneerde kapt. *D. Huisman*, benevens een detachement, sterk 30 onder-officieren en manschappen, welker dienstjaren op Java waren verstreken. Genoemd detachement is op den 1 October van hier naar Harderwijk vertrokken, onder geleide van den kapt. *Lageman* van het algemeen depot der landmagt; aldaar aangekomen, zijnde, worden zij ontslagen, en aan degenen, die hetzelve verdiend hebben, wordt pensioen gegeven.

— Er is hier te lande eene reeks Javasche couranten tot den 3den Junij ontvangen, welke echter, behalve een aantal benoemingen, geen staatkundig nieuws inhouden.

Koning *Leopold* heeft den 27sten, 28sten en 29sten het kamp van Beverloo bezocht en op de beide laatste dagen de aldaar, ten getalle van omtrent 9000, man gelegerde troepen groote wapenoefeningen doen houden, waarna Z. M. over Leuven naar Brussel is teruggekeerd. — Heden begeven de Koning en Koningin der Belgen zich wederom naar Parijs, waarschijnlijk om den aanstaanden 71sten verjaardag van Koning *Lodewijk Philips* bij te wonen.

— De Nederlandsche gezant bij het Belgische hof, de heer *Rochussen*, is eergisteren van 's Hage te Brussel aangekomen.

— Eene zaak van groot belang is bij het bestuur van de gemeente

Molenbeek St. Jean (België) aangegeven, welke daarvan aan de hooge overheid heeft kennis gegeven. *Petronella van den Eede*, in die gemeente wonende, verloor in den tijd van zes jaren twee echtgenooten en een jong kind; allen stierven aan eene kwijnende ziekte; gedurende dien tijd bleef haar stal niet verschoond, zij verloor vier koeijen en twee paarden, en al hare hoenders; ook stierven alle konijnen in dien omtrek, en eindelijk verloor zij voorleden Zondag haar laatste paard. Men is op de gedachte gekomen, of dit alles niet veroorzaakt werd door eene fabrijk tot zuivering van zink en lood, welke voor zes jaren in de nabijheid der woning van die weduwe is opgerigt; zij heeft deswege eene klagt ingebragt, waarbij zij vooronderstelt, dat deze sterfte moet toegeschreven worden aan het gebruik van groenten en vruchten uit haren tuin, welke geheel overdekt zijn met een fluweelachtig dons van eene blaauwachtige kleur, die men houdt voor geoxydeerde overblijfsels van de gezuiverde metalen.

De parijsche berigten van den 2den dezer vermelden dat het geheele hof naar Fontainebleau vertrokken is, om aldaar den 9den dezer den 71sten verjaardag van koning *Lodewijk Philips* te vieren.

— Het gouvernement heeft een telegraphisch berigt uit Toulon, na de ontvangst van depêches aldaar van den franschen gezant te Konstantinopel, bekend gemaakt, houdende dat de turksche regering de door gemelden gezant verlangde voldoening gegeven heeft, ter zake van de te Jeruzalem der fransche vlag aangedane beleediging. Berigten over Duitschland behelzen deswege reeds nadere bijzonderheden. De heer *de Bourqueney* had in eene officiële nota, wegens het gepleegde feit, gevorderd: 1°. de afzetting van den pacha van Jeruzalem *Reschid-Mehemed*; 2°. de veroordeeling van de 12 schuldigsten tot de galeijen; 3°. een plegtig bezoek van den nieuwen pacha van Jeruzalem bij den consul aldaar; 4°. het weder ophijschen der fransche vlag te Jeruzalem en het begroeten dier vlag met 21 kanonschoten; eindelijk de bewilliging tot het uitsteken van genoemde vlag te Jeruzalem, ten minste bij plegtige gelegenheden. Nagenoeg in al deze eischen heeft de Porte bewilligd. De pacha is reeds afgezet, maar nog door geen nieuwen vervangen.

— Ten gevolge van de jongst ontvangen tijdingen uit Griekenland heeft het fransche gouvernement bevelen naar Toulon gezonden, om drie oorlogsschepen naar het Oosten te zenden; een derzelve moest voor de haven van Piraeus kruisen.

— De hertog en hertogin van *Nemours* worden van hun togt naar Lyon eerlang te Parijs terugverwacht. Naar men zeide zou het hof veel meer tevreden zijn over het onthaal, den Prins te Lyon aangedaan, dan men het was over de ontvangst in de westelijke departementen. — De troepen, die het kamp nabij Lyon hebben uitgemaakt, zouden voor een gedeelte naar de Spaansche grenzen trekken.

— In de bureaux van het ministerie van oorlog te Parijs liep het gerucht, dat de maarschalk *Soult* in een bijzonderen brief aan den koning zijn ontslag uit zijne hooge betrekkingen aangeboden had, uit hoofde van den zeer verzwakten staat zijner gezondheid.

— De toestand der financiën in Spanje wordt te Parijs als in een reddingloozen staat afgeschilderd, dat het ministerie *Lopez* niet eens de noodige gelden kon bijeenkrijgen voor de civiele lijst der koningin, zoodat koningin *Christina* verpligt was uit hare eigene fondsen gelden over te maken, om in de behoeften harer dochter te voorzien.

— De berigten uit Madrid tot den 25sten houden, dat het bestuur vermoedde al de takken der jongste zamenzwering, die gezegd wordt dat in een esparterischen geest was aangelegd, op het spoor te zijn gekomen. Het springen van het kruidmagazijn nabij de stad werd met de ontwerpen der zamenzweerders in verband gebragt; de instructie naar de oorzaak van dit ongeluk werd dan ook nog voortgezet.

De beide laatste telegraphische depêches, door de fransche regering over de gebeurtenissen in Spanje bekend gemaakt, zijn van dezen inhoud:

Bayonne, 30 *September*.

» De zaken waren den 27sten te Saragossa nog in denzelfden toestand. Onder de insurgenten begonnen oneenigheden te ontstaan. De generaal *Canedo* heeft het kommandement op zich genomen. De stad wordt streng geblokkeerd en levensmiddelen ontbreken in dezelve, zoodat de ingezetene buitengewone contributie voor dezelve heeft gegeven.

» Madrid was in den avond van den 26sten rustig, maar in den nacht te voren hadden er nieuwe arrestatiën plaats gehad.

» In Andaluzië en in Galicië blijft de orde heerschen.

» *Prim* is bij decreet van den 26sten tot marechal-de-camp verheven."

Perpignan, 1 *October*.

» 40 Insurgenten hebben zich den 28sten voor Puycerda vertoond, met een bevel der junta van Girona om hun de gelden der openbare kassen over te geven en karabiniers naar Girona te zenden; de gouverneur heeft zulks geweigerd; dreigende op hen vuur te geven zoo zij naderden; zij zijn daarop afgetrokken."

— Ter parijssche beurs van eergisteren waren genoteerd: 5 pCt. 120,80; 3 pCt. 81,60; Nap. r. 107,60; Spanje, passive 4⅝; Ned. 2½ pCt. 53½; Rom. L. 106.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van gisteren (3 *October*) werden omgezet: Ned. 2½ pCt. 53⅛, drie zest., 5/16; 5 pCt. 99¾, dert. zest.; Syndic. 4½ pCt. 92½, ¾; dito 3½ pCt. 76⅝; Handelm. 132⅛; O. Indie 5 pCt. 98¾, ⅞; Aand. Holl. Spoorweg 57, 58½; Ardoins 17¾, dert. zest.; dito Coupons 19⅛, drie achtste; dito 3 pCt. 27; Portug. te Lond. 43⅝, ½, elf zest., ¾; Oude Russen 107¾, ⅞; dito 4 pCt. 90¼, drie achtste; Peruanen 10⅝.

Met Toestemming van het Edel Achtbaar Bestuur.

Théâtre Français des Provinces à Bréda.

Direction de Mme. ALEXANDRE et HEMPEL, au premier jour le début de la Troupe par:

CLEMENCE OU LA FILLE DE L'AVOCAT,

Drame en deux actes,

et

PHILIPPE,

Vaudeville en un acte.

BEKENDMAKING.

Op Dingsdag den zevenden November een duizend acht honderd drie en veertig, des voormiddags ten tien uren, zal ter openbare teregtzitting van de Arrondissements-Regtbank, zitting houdende te *Breda*, in het Paleis van Justitie, in de Katerstraat aldaar, Wijk D, No. 74, ten verzoeke van den Heer GERARD DEKKERS, Schipper en Koopman, wonende te *Oudenbosch*, kiezende voor en ten deze domicilie ten Huize van Mr. PAULUS GOUVERNEUR, Advokaat-Prokureur bij de Arrondissements-Regtbank voornoemd, wonende te *Breda* op de Veemarkt, Wijk A, No. 555, aan den meestbiedende of hoogstafmijnende finaal worden Verkocht: Een HUIS, SCHUUR, met de twee afzonderlijke WONINGEN zich daaraan en in bevindende, HOF en ERF, staande en gelegen in de Nieuwstraat te *Oudenbosch*, gemerkt Litt. A, No. 129, bij het Kadaster bekend Sectie D, No. 24, HUIS en ERF, groot drie roeden, zeventig ellen, bezwaard met eene erfpacht van tien gulden, ten behoeve van ANTONIE CHRISTIAAN DE WOLF, Leerlooijer; JACOBUS LAMBERTUS DE WOLF, Partikulier; ADRIANA ANNA CATHARINA DE WOLF, Partikuliere; JOHANNES NORBERTUS DE WOLF, Leerlooijer; CHRISTIAAN ANTONIE DE WOLF, Bakker, allen wonende te *Oudenbosch*, en PETRUS JOSEPHUS DE WOLF, Secretaris, wonende te *Etten*, verschijnende jaarlijks den tienden Mei; executoriaal in beslag genomen ten laste van JOHANNES TOMSON, Werkman, wonende te *Oudenbosch*, uit eigen hoofde, en nog voor zoo veel noodig, als voogd over zijn minderjarig kind, in huwelijk verwekt met wijlen ADRIANA KORSMIT, met name JOHANNA MARGARETHA, als mede ten laste van JOHANNES TOMSON, Dienstbode, gedomicilieerd de Hoevengemeente, onder *Etten*, ook als mede-bezitter van gemeld pand.

De Prokureur van den Executant,

GOUVERNEUR.

PENSIONNAT DE DEMOISELLES,

ÉTABLI DANS L'ANCIENNE SEIGNEURIE D'ABSERBERGHE,

à *VILVORDE*,

sous la Direction de Madame FLASSCHOEN-MICHAUX.

Cette institution compte un grand nombre d'élèves de la Belgique et de pays étrangers. L'instruction y est en effet des plus développés, et embrasse, outre l'étude approfondie des langues, tout ce qui a rapport au commerce, aux sciences naturelles et aux arts d'utilité et d'agrément.

Le prix de la pension est de 400 francs.

Cet établissement est situé rue de Louvain, à cinq minutes de la dernière station du chemin de fer, nord de *Bruxelles*.

Des prospectus sont déposés au bureau de ce Journal.

AANBESTEDING VAN PATENT-OLIE.

De Raad van Administratie der Koninklijke Militaire Akademie zal, op Dingsdag den 10. October 1843, des middags ten 12 uren, aan den minst inschrijvenden

AANBESTEDEN:

De levering van de benoodigde gezuiverde PATENT-OLIE, van de beste qualiteit, gedurende het jaar van 1. November aanstaande tot den 31. October 1844.

De Billetten van inschrijving (welke op zegel moeten geschreven zijn) kunnen tot op den dag der aanbesteding, in eene daartoe op het Bereau van den Raad voornoemd geplaatste bus gestoken, en aldaar tevens inzage van de Conditiën genomen worden.

Breda, den 23. September 1843.

Te Breda, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.